

Pende guľak asmasaň...

Category: Halk döredijiligi we rowaýatlar, Kitapcy, Medisina
написано kitapcy | 22 января, 2025

Pende gulak asmasaň... PENDE GULAK ASMASAÑ... / rowaýat

Mundan 900 ýyl töweregi öň bolan waka soň-soňlar rowaýata öwrülip gidipdir. Waka Abu Aly Hasan ibn Ahmet (980-1037) döwründe we onuň bilen gös-göni baglanyşykly bolupdyr. Geljekki medisina ylymlarynyň atasy, görnükli tebigatçy we filosof Buharanyň etegindäki Afşana diýen obada gullukçy maşgalasynda 980-nji ýylda dünýä inýär. Ýaşlykdan ýiti zehini bilen töwerekdäkileri haýran galdyran Abu Aly Hasan ibn Ahmet (soň-soňlar Ibn Sina) ilki Buharada bilim alýar. Ony Buharada häkimlik eden Samanidler hökümeti goldapdyr. 999-njy ýylda Samanidler dinastiýasy synandan soňra, Ibn Sinanyň durmuşynda jahankeşdelik döwri başlanýar. Onuň jahankeşdelik edip Horasanda, Eýranda bolan döwürlerinden söhbet açýan bir rowaýat bilen tanyş edýäris.

Aganyýaz HUDAYBERDIÝEW.

* * *

Ibn Sina gezelenç edýän wagtlary mydama ýany şägirtli bolupdyr. Olar şol göçüp-gonup ýören wagtlary bir şäheriň eteginde, äpet güjüm daragtynyň saýasynda düşläpdirliler. Ibn Sina çöpleme çöpläp, ot ýakyp, çay gaýnatmaga başlaýar. Şägirdini bolsa iýer ýaly azyk getirmek üçin şäher bazaryna iberýär. Bazara giden şägirt iki gujagyny-da azykdan dolduryp gelýär. Öňler beýle köp azygy almaýan şägirdiniň bolşuny geňlän halypa, oňa soragly nazaryny dikýär. Soraşmaga mähetdel şägirt ýylym-ýylym edip, özi gürrüňe başlaýar. Barab bazarynda nyrhlaryň hemmesiniň bir bahadandygyny, özünüňem arzandygyny aýdýar. Şu wagta çenli göçüp-gonup, azyk-suwlukdan horlanandyklaryny ýatlap, lukmanyň şägirdi mundan bu ýana şu ýerde galmak kararyna gelendigini çürt-kesik aýdypdyr.

Bu gürrüňleri diňläp duran lukman çözen goşlaryny ýygnamaga,

ýakan oduny hem söndürmäge başlaýar. Şägirdine haýdan-haý bu ýerden ugramagyň zerurdygynu düşündirýär. Lukman Hekim: «Altyn bilen misiň, ýag bilen çekizäniň nan bilen kepegiň parhynyň ýok ýerinde adalat hem bolmaz. Onuň ýok ýerinde ýaşaýyş elmydama howp astynda bolar. Pendimi al, ýygna goşlary» diýse-de, şägirdi aýak diräp durupdyr. Lukman Hekim şägirdini ýeke galdyrmak islemändir. Şeýdip olar bu şäherde ýene birnäçe gün bolmaly bolýarlar.

Günleriň birinde şäher häkimi jar çekdirip, şäheriň ähli erkek göbeklisiniň köşgüň önündäki meýdana üýşmeklerini talap edipdir. Ol ýere Lukman Hekim bilen şägirdi-de barypdyr. Adamlary meýdana ýygnamakdan maksat, bir jenaýat eden adamy dardan asmak bolupdyr. Günäkäri dar agajynyň aşagyna alyp barýarlar. Onuň kellesi biçak uly bolansoň, agajyndaky ýüpüň halkasyna sygmandyr. Nätmeli? Meýdana ýyganan mähelläniň arasynda dowul başlanýar. Ýagdaýy synlan häkim, hökümi ýerine ýetirmek üçin, kimiň kellesi dar agajynyň halkasyndan geçse, şony-da asmagy buýurýar. Lukman Hekimiň şägirdiniň kellesi kiçi bolan, özi-de dar agajyna ýakyn durupdyr. Şägirdi idenekledip alyp barýarlar-da, dar agajyndan asmaga girişýärler. Rejäniň geň däldigine göz ýetiren Lukman Hekim, jellatlaryň biraz garaşmagyny haýyş edip, şäher häkimine özüni tanadyp, asmaga höküm edileniň hem öz şägirdidigini aýdýar. Garaz, Lukman Hekim her edip-hesip edip şägirdini nähak ölümden alyp galýar. Goşlaryna dolanyp gelenlerinden, şägirdi bu ýerden göçmäge taýýarlanyp başlaýar. Halk döredijiligi we rowaýatlar